

ŠAJĀ NUMURĀ:

■ **Jaunumi.** Beidzies meža ugunsnedrošais laikposms. 3

■ **Notikumi.** Seminārā „Pūpolos” gūtas noderīgas atziņas. 4

Izvērtēti konkursa „Sakoptākais mežs” pretendenti. 4

■ **Pasaulē.** Zviedrijā rekordlieli meža zvēru postījumi. 6

■ **Saimniekojam mežā.**

Kā saimnieko konkursa „Sakoptākais mežs” otrajai kārtai izvirzītie trīs Kurzemes meža īpašnieki. 8

■ **Noderīgi.** No meža uz lauksaimniecības zemi, kas jāžina. 11

■ **Praktiski padomi.** Meliorācijas sistēmās ieviesušies bebri, ko darīt? 12

■ **Mežs veselībai.** Meža skudras noderīgas mežam un cilvēkam. 14

■ **Medības.** Sākas kolektīvo medību sezona. 15

MEŽA ĪPAŠNIEK, IZMANTO ES ATBALSTA IESPĒJAS!

Lauku atbalsta dienests (LAD) ir izsludinājis projektu iesniegumu pieņemšanu Eiropas Savienības (ES) Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) un Lauku attīstības programmas (LAP) pasākumā „Ieguldījumi meža platību paplašināšanā un meža dzīvotspējas uzlabošanā”. Pasākumā pieejamais kopējais publiskais finansējums ir 8,5 milj. eiro.

Apakšpasākumam „Meža ieaudzēšana” ir izsludinātas divas kārtas – tas nozīmē, ka projektus LAD varēs iesniegt divu mēneša garumā: no 2017. gada 9. oktobra līdz 9. novembrim un no 2017. gada 10. novembra līdz 11. decembrim.

Abos pārējos apakšpasākumos – „Meža ugunsgrēkos un dabas katastrofās iznīcinātu mežaudžu atjaunošana” un „Ieguldījumi meža ekosistēmu noturības un ekoloģiskās vērtības uzlabošanai” – ir iz-

sludināta tikai viena kārtā. Projektu iesniegumus LAD varēs iesniegt no 2017. gada 9. oktobra līdz 9. novembrim.

Izmaiņas noteikumos

Vasaras sākumā izdotajos noteikumos Nr. 455 „Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts un ES atbalstu pasākuma „Ieguldījumi meža platību paplašināšanā un mežu dzīvotspējas uzlabošanā” īstenošanai” tika izdarīti grozījumi.

Varbūt iepriekš bija kāds, kas nevarēja pretendēt uz atbalstu tikai tāpēc, ka noteikumi noteica, ka pasākumu īstenošanas vieta ir Latvijas lauku teritorija. Vairs tā nebūs problēma, jo turpmāk pasākumu īstenošanas vieta būs visa Latvijas teritorija.

Grozījumi paredz, ka, realizējot apakšpasākuma „Meža ieaudzēšana” aktivitātes, varēs izmantot stādāmo materiālu ar kategoriju „ieguves vieta zināma”. Izņēmums ir priede. Tā kā, veicot mežaudzes

atjaunošanu vai ieaudzēšanu, jāizmanto stādāmais materiāls, kas ražots atbilstoši normatīvajiem aktiem par meža reproduktīvo materiālu, tas nozīmē, ka priedei kategorija „ieguves vieta zināma” nederēs. Jāņem vērā, ka, valdošajai sugai izmantojot šīs kategorijas stādāmo materiālu, atbalsta intensitāte būs 60%, nevis 70%.

Atgādinām, ka, plānojot aktivitātes, kas saistītas ar meža ieaudzēšanu/atjaunošanu, kokaudzētāvās laikus nepieciešams rezervēt atbilstošu stādāmo materiālu projektu realizēšanai.

Tā kā paredzētais publiskais finansējums mežaudžu retināšanai tuvojās beigām, aicinām meža īpašniekus būt aktīviem un izmantot ES atbalstu vēl šajā kārtā. Plašāku informāciju var saņemt semināros vai individuāli konsultējoties ar Meža konsultāciju pakalpojumu centra speciālistiem (www.mkpc.llkc.lv).

Ieva Doniņa, MKPC Zemgales nodaļa

Biotopu eksperte
Laila Šestakovska
konsultē meža īpašnieku
par dabas
vērtībām mežā

TURPINĀS PIETEIKŠANĀS BEZMAKSAS KONSULTĀCIJĀM

Foto: Andris Vīrs

SIA „LLKC Meža konsultāciju pakalpojumu centrs” (MKPC) turpina konsultāciju projekta īstenošanu Latvijas lauku attīstības programmas 2014. – 2020. gadam ietvaros. Meža īpašniekiem (fiziskām un juridiskām personām), tiesiskajiem valdītājiem ir iespēja saņemt bez maksas konsultācijas par noteiktiem jautājumiem.

„Pašlaik esam snieguši konsultācijas 35 meža īpašniekiem – 15 ūdens resursu jomā, 20 dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzībā. 2017. gada trīs ceturkšņos būsim konsultējuši aptuveni 44 meža īpašniekus. Klienti ir apmierināti ar mūsu konsultantu ieteikumiem par meža apsaimniekošanu un veicamajiem darbiem. Meža īpašnieki labprāt izmanto iespēju bez maksas saņemt praktiskus padomus un iestīgot cirsmas ūdensobjektu aizsargjoslās, kā arī augstu vērtē mūsu precīzos cirsmu vērtējumus,” stāsta Kārlis Folkmanis, MKPC Meža apsaimniekošanas vecākais speciālists.

Konsultāciju sniegšanu nodrošina Eiropas Savienības (ES) atbalsta finansē-

jums, taču visiem meža īpašniekiem tas nebūs pietiekams, tādēļ aicinām savlaicīgi pieteikties konsultācijām.

Mezsaimniecības jomā tiek sniegtas konsultācijas šādos jautājumos:

- **dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzība.** Konsultants apseko meža īpašumu un sagatavo atzinumu par meža zemē sastopamajiem ES un vietējās nozīmes īpaši aizsargājamiem meža biotopiem, t.sk. rekomendējamo apsaimniekošanas režīmu, veicamajiem uzturēšanas vai atjaunošanas pasākumiem.

- **savvaļas putnu aizsardzība.** Pēc meža īpašuma apsekošanas konsultants sagatavo atzinumu par meža zemē sastopamajām īpaši aizsargājamām putnu sugām, t.sk. rekomendējamo meža apsaimniekošanas režīmu, veicamajiem biotehniskajiem pasākumiem.

- **ūdens resursi.** Konsultants veic meža apsaimniekošanas plānošanu upju, ezeru un citu ūdensobjektu aizsargjoslās, t.sk. apseko ciršanai plānotās platības un atstājamo, izcērtamo koku noteikšana.

Pēc konsultācijas meža īpašnieks saņem meža apmeklējuma lapu ar konsultanta ieteikumiem, atzinumu, koksnes resursu novērtējumu, meža apsaimniekošanas plānu un citu saistīto dokumentāciju.

Maksimālais atbalsta apmērs vienam konsultāciju saņēmējam visā plānošanas periodā ir 1500 eiro. Atbalsta apmērs summējas ar citu jomu konsultāciju jautājumiem, piemēram, lauksaimniecībā.

Plašāku informāciju par pieteikšanos un konsultāciju saņemšanu var saņemt MKPC nodaļās. Meža īpašniekam jāvērsas attiecīgajā nodaļā, kurā atrodas meža īpašums. Nodaļu kontakti pieejami interneta vietnē www.mkpc.llkc.lv, sadaļā – speciālisti.

Konsultācijas tiek īstenotas Latvijas Lauku attīstības programmas 2014.–2020. gadam „Konsultāciju pakalpojumi, lauku saimniecību pārvaldības un lauku saimniecību atbalsta pakalpojumi” apakšpasākuma „Atbalsts konsultāciju pakalpojumu izmantošanas veicināšanai” ietvaros. Projektu atbalsta Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests.

MKPC informācija

AICINĀM MĀCĪBĀS PAPILDINĀT ZINĀŠANAS PAR MEŽA APSAIMNIEKOŠANU

Līdz ar jaunā mācību gada uzsākšanos SIA „LLKC Meža konsultāciju pakalpojumu centrs” aicina meža īpašniekus, meža nozarē nodarbinātos speciālistus un medniekus izmantot iespēju papildināt savas zināšanas par mežu un ar to saistītām tēmām. Visas tēmas, kurām var pieteikties, atrodamas www.mkpc.llkc.lv sadaļā – apmācības.

Mācībās iespēja apgūt gan teorētiskās zināšanas, gan praktiskās mācības mežā un citos objektos. Mācības tiek organizētas sadarbībā ar Latvijas Lauksaimniecības universitāti (LLU), piesaistot vieslektorus un citus speciālistus. Klausītāji saņems izdales materiālus un apliecinājumus par mācību kursa beigšanu.

Mācību kursu dalībnieku vietu skaits ir ierobežots. Plašāka informācija par mācību kursu programmām un mācī-

bu vietām pieejama interneta vietnē www.mkpc.llkc.lv, MKPC nodaļās vai pa tālruni 630 50477.

Mācības tiek organizētas Latvijas Lauku attīstības programmas 2014.–2020. gadam „Zināšanu pārneses un informācijas pasākumi” apakšpasākuma „Profesionālās izglītība un prasmju apguves pasākumi” ietvaros. Projektu atbalsta Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests.

Maija Birkena-Dzelzkalēja, MKPC

MEDĪBAS AR DZINĒJIEM

Saskaņā ar *Medību noteikumiem* (3. daļa 11. pants) no 1. oktobra ir atļautas medības ar dzinējiem vai traucēšanu. Medības ar dzinējiem (turpmāk – dzinējmedības) vai traucēšanu ir atļautas no saullēkta līdz saulrietam no 1. oktobra līdz 31. martam, bet mežacūku dzinējmedības – līdz 31. janvārim.

Jau 2014. gadā Latvijā tika konstatēta mežacūku saslīmšana ar Āfrikas cūku mēri. Pa šiem gadiem slimība no valsts ziemeļaustrumiem ir nonākusi līdz Kurzemei.

Nemot vērā Āfrikas cūku mēra izplatību, medību platībās, kur ir Āfrikas cūku mēra riska zonas, medības ar dzinējiem vai traucēšanu atļauts organizēt, ja medību vadītājs nodrošina Pārtikas un veterinārā dienesta noteikto medību higiēnas (medību biodrošības) prasību ievērošanu un izpildi. *Medību biodrošība* paredz, ka aizliegts atstāt mežā medījumu blakusproduktus (iekšējos orgānus, ādas u.c.), tie jāsadedzina, jāaprok vai jāievieto speciāli tam paredzētos konteineros. Visās Āfrikas cūku mēra ierobežojumu teritorijās nomedītajām mežacūkām jānodrošina paraugu noņemšana un nodošana laboratoriskai izmeklēšanai, medījumu uzglabājot līdz laboratorisko atbilžu saņemšanai. Medījuma pirmapstrāde un uzglabāšana jāveic medību mājās vai tam piemērotās telpās, nevis lauksaimniecības dzīvnieku novietnēs. Tāpat medību vadītājam jānodrošina medībās iesaistīto personu apavu, transportlīdzekļu un aprīkojuma dezinfekcija pēc (ja nepieciešams, arī pirms) medībām.

Ja mednieki noteiktās medību higiēnas (medību biodrošības) prasības neievēros, Valsts meža dienests ir tiesīgs konkrētajās medību platībās aizliegt dzinējmedības.

Valsts meža dienests un Pārtikas veterinārais dienests atgādina, ka katram vajadzētu padomāt, vai ar savu rīcību mēs nesekmējam Āfrikas cūku mēra izplatību. Kamēr mēs domāsim tikai katrs par sevi un skatīsimies tikai sava medību iecirkņa vai pagasta līmenī, rezultāts izpaliks.

Sogad jau no 11. septembra tika atcelts meža ugunsnedrošais laikposms, jo augusta otrajā pusē un septembrī strauji samazinājās reģistrēto meža ugunsgrēku skaits. Valsts meža dienests lēmu par meža ugunsnedrošā laikposma beigšanu pieņēma, pamatojoties uz hidrometeoroloģiskajām prognozēm, un tās rādīja, ka iestāties lietaināks un vēsāks laiks, kad ugunsgrēka izcelšanās un izplatīšanās iespēja mežā būtiski samazinās.

Pēc operatīvās informācijas šogad valstī dzēsti 402 meža ugunsgrēki, kopējā uguns skartā platība meža zemēs ir 172,6 hektāri. 2017. gadā vislielākais meža ugunsgrēku skaits, līdzīgi kā iepriekšējos gados, reģistrēts Rīgas reģionālās virsmežniecības un Dienvidlatgales virsmežniecības uzraudzamajā teritorijā.

Lielākais šī gada meža ugunsgrēks bija Ziemeļkurzemes virsmežniecībā, kur, domājams, bez uzraudzības atstāta uguns-

kura vietā izcēlās meža ugunsgrēks, kā rezultātā izdega mežs 9,51 hektāru platībā, no tiem 1,22 hektāri bija jaunaudzes. Meža ugunsgrēka ātru lokalizēšanu un likvidēšanu traucēja stiprais vējš.

Visbiežākais meža ugunsgrēku izcelšanās iemesls ir cilvēku neuzmanīga rīcība ar uguni. Diemžēl salīdzinoši daudz meža ugunsgrēku izceļas ļaunprātīgas dedzināšanas rezultātā.

Vienlaikus Valsts meža dienesta Meža un vides aizsardzības daļas speciālisti atgādina, ka, neskatoties uz meža ugunsnedrošā laikposma beigšanos, mežā ir aizliegts dedzināt atkritumus, dedzināt ciršanas atlikumus vai kurināt ugunsgrēku tuvāk par diviem metriem no augošiem kokiem, dedzināt vai kurināt ugunsgrēku, ja kūdras slānis ir biežāks par 0,5 metriem.

Valsts meža dienests aicina arī turpmāk būt uzmanīgiem ar uguni mežā, jo arī turpmāk var būt īslaicīgs sauss laiks, kad ir iespējama meža ugunsgrēka izcelšanās.

Selva Šulce, VMD

IZMANTO IESPĒJU PATEIKT PALDIES SAVAM MEŽZINIM!

Laba servisa kustība ir iniciatīva, kuru Valsts kanceleja aizsāka 2015. gadā, lai uzlabotu valsts pārvaldes iestāžu darbu, attīstītu uz klientu orientētu kultūru un nostiprinātu pozitīvas vērtības. Līdz ar šo kustību tika iedibināta arī „Klientu apkalpošanas goda balva”. Katru gadu to pasniedz trīs visatzinīgāk novērtētajiem valsts pārvaldes darbiniekiem. Tās mērķis ir izcelt labākos no labākajiem, lai viņi iedvesmotu citus valsts pārvaldē strādājošos!

Arī šogad Valsts kanceleja aicinās iedzīvotājus novērtēt valsts pārvaldes klientu apkalpošanas speciālistu darbu, nobalsojot par darbinieku, kurš bijis ne tikai profesionāls, bet arī atsaucīgs un apveltīts ar pozitīvu attieksmi, tādējādi parādot, ka valsts pārvalde ir atvērta un cilvēciska.

Balsošana par atsaucīgākajiem valsts pārvaldes klientu apkalpošanas speciālis-

tiem norisināsies no 14. septembra līdz 12. novembrim, aizpildot elektronisko anketu mājaslapā www.mazaksslogs.gov.lv vai mobilajā lietotnē „Futbols”. 2015. gadā goda balvu saņēma Valsts meža dienesta vecākā referente no Balviem Lorija Trepcova.

Laba servisa kustība ir mūsu iespēja pateikties tiem iestāžu darbiniekiem, kuri ieņem būtisku lomu sadarbības veicināšanā starp valsts pārvaldi un iedzīvotāju. Aicinām būt atsaucīgiem un popularizēt šo iniciatīvu!

Selva Šulce, VMD preses sekretāre

SEMINĀRĀ „PŪPOLOS” GŪTAS NODERĪGAS ATZIŅAS

Saulainā piektdienā meža īpašnieki no Madonas un Ērgļu novada devās ceļā uz mežsaimniecības demonstrējumu teritoriju „Pūpoli”, kas atrodas Vecumnieku novada Kurmenes pagastā.

Mūsu grupu sagaidīja Raimonds Mežaks – mežzinis, meža īpašnieks, semināra vadītājs – viss vienā personā. Kā pirmo Raimonds rādīja demonstrējumu teritoriju, kurā pirms kāda laika veikta izlases cirte un izcirsti bērzi, dodot iespēju saņemt priedes. Skatam pavērās skraja dažāda vecuma priežu audze ar egļu paaugu un zemsedzē labi saaugušas mellenes. Izlases veidā cērtot kokus, tika saglabāta meža funkcionalitāte un atsevišķas sugas ieguva sev labākus dzīves apstākļus.

Blakus pavērās skats uz blīvu bērzu audzi. Raimonds skaidroja: tā esot plantāciju meža audze. Kādreiz tajā vietā, kur tagad aug bērzi, ir bijušas nelielas, atsevišķas meža pļavas, kas kolhoza laikos tikušas pļautas, bet, sabrūkot toreizējai saimnieciskajai sistēmai, pamazām sākušas aizaugt, un rezultātā šeit ir mežs. Raimonds bērziem ir veicis atzarošanu, lai iegūtu bezzaru koksnī.

Demonstrējumu teritorija „Alksnāji”

Kā nākamo mēs aplūkojām dižkoku, kas aug ceļa malā, – lapegli, tad turpinājām ceļu uz nākamo demonstrējumu teritoriju „Alksnāji”, kas savu nosaukumu ieguvusi, jo sākumā licies, tur tikai alkšņi vien aug. „Alksnāji” atrodas Dzilnas upītes krastā, kura padomju laikos tikusi iztaisnota. Gar upes krastu pārsvarā aug baltalkšņu mežs, arī šeit pirms vairākiem gadiem Raimonds ir veicis izlases cirti un paņēmis lielākos un „liekos” kokus.

Raimonds pastāstīja, cik svarīgi ir, slēdzot līgumus, izvirzīt savus noteikumus, lai iegūtu vēlamu rezultātu, jo ne vienmēr ir va-

Foto: Pēteris Nebars

rēšana vai mācēšana cirst pašam. Īpaši izlases cirtēs svarīgi ir pareizi sastādīts līgums, jo tad saimnieks var noteikt to, ko vēlas atstāt cirsma – vai mainīt valdošo sugu uz kādu citu paaugu augošu vai veidot dažādu koku audzi. Katru gadu Raimonds pats strādā savā mežā, lielos ciršanas darbus gan uzticot citiem, un cītīgi uztur savu īpašumu kupicas un robežas. Nelielā atvērumā Raimonds sarīkoja mums „eksāmenu” – kuru koku atstāt, kuru ne. Mūsu grupa sekmīgi nokārtoja eksāmenu un „izcirta” tos kokus, kuri ir jau pieauguši un noēno citus, atstājot perspektīvākās koku sugas pārstāvjus.

Mežā katram kokam sava vieta

Pa Raimonda iztīrīto robežu devāmies apkārt īpašumam „Alksnāji”, un tavu pārsteigumu – izrādās, te tiešām nemājo tikai alkšņi vien, parādās bērzi, egles, apses. Te Raimonds ir atradis arī dižkoku, pie kura mūs sagaidīja nākamais eksāmens – kas tas

ir? Mūsu grupa godam izturēja šo eksāmenu, un mēs uzminējām, kas tas ir par koku.

Turpinājām ceļu apkārt „Alksnājiem”, redzējām blakus nocirstu kailcirti, kurā jau veikta pirmā korekcija – atstāti potenciālie koki. Mežā katram kokam ir sava vieta – gan dzīvam, gan kritušam. Tas, kas cilvēkam liekas mazsvarīgs, var būt nozīmīgs kādam kukainim vai lielākam zvēram. Pilnībā izcērtot pamežu, tiks apdraudēti cilvēkam ekonomiski interesantie koki – ja meža dzīvniekiem nebūs atvašu un mazvērtīgu koku ko ēst, tie ēdīs priedes, egles, ozolus un citus vērtīgos kokus. Tāpat ir ar kailcirtēm, ja nocērt lielas kailcirtes un ir atvērta rietumu siena – tad palieciniet sveiki potenciālie koki – vējš noliks tos guļus, un visi saimnieka sapņi par potenciālo peļņu būs vējā.

Jāsaimnieko gudri

Mežā ir jāsaimnieko gudri, jādomā ne tikai par savu, bet arī par kaimiņu mežu, lai saglabātu pēc iespējas vairāk skaistu un koptu mežu. To visu var panākt, saimniekojot ar prātu, necērtot visu *pa tīro*, bet pakāpeniski, tiks ietaupīti arī līdzekļi, jo praktiski nevajadzēs pirkt stādmateriālu, jo daba pati vislabāk stāda, tikai jāpiepalīdz kociņam izaugt, laikus atbrīvojot tam augšanas telpu. Reizēm kailcirtē ir nepieciešama, tomēr vislabāk ir saimniekot tā, lai kailcirtes būtu aizvien mazāk.

Lielo koku meži būs atsevišķu īpašnieku loloti

Esam kārtīgi izbrīdušies pa mežu, esam daudz diskutējuši gan visi kopā, gan mazās grupiņās. Pēdējā pieturvieta – „Pū-

MEŽSAIMNIECĪBAS DARBU IZMAKSAS 2016

Pēc Centrālās statistikas pārvaldes apkopotajiem datiem, vidējās meža atjaunošanas izmaksas 2016. gadā bija no 551 līdz 600 eiro uz vienu hektāru atkarībā no meža zemes kvalitātes grupas. Meža atjaunošanas izmaksās ietilpst augsnes sagatavošanas, stādu audzēšanas un stādīšanas izdevumi.

Vidējās meža kopšanas izmaksas Latvijā 2016. gadā bija no 187 līdz 233 eiro uz vienu hektāru. Vislielākās meža kopšanas izmaksas, kurās ietilpst meža agrotehniskā kopšana un jaunaudžu sastāva

kopšana, bija meža zemes ceturtais kvalitātes grupas mežos – 232,91 EUR/ha.

Viena kubikmetra koksnes vidējās mežizstrādes izmaksas 2016. gadā galvenajā cirtē (mežu izcērt pilnībā) bija 16,14 eiro. Savukārt starpcirtē (kopšanas, rekonstruktīvajā, sanitārajā cirtē), kurā cirti veic izlases veidā, izmaksas samazinājās par 5,7%, sasniedzot 20,37 eiro uz vienu kubikmetru. Kopējās mežizstrādes izmaksas galvenajā cirtē un starpcirtē veido darbaspēka, transporta un izmantotās tehnikas izmaksas.

CSP informācija

IZVĒRTĒTI KONKURSA „SAKOPTĀKAIS MEŽS” PRETENDENTI

Madonas un Ērgļu meža īpašnieki diskutē par meža apsaimniekošanas praksi, centrā Raimonds Mežaks

poli”, veca lauku māja, kas ir celta 1935. gadā. Tās ir Raimonda Mežaka dzimtas mājas, tās ir cēlis viņa vecvectēvs.

Mūs sagaidīja Pasaules dabas fonda direktors Jānis Rozītis, kurš atbraucis no Rīgas pēc tikšanās ar zemkopības ministru Dūklavu. Viņu sarunu tēma ir arī mūsu sarunu temats numur viens – par cirtmeta samazināšanu galvenajām Latvijas koku sugām. Jānis Rozītis stāstīja par mežu un tā izmantošanas veidiem, bet spraigākā diskusija izvērtās par to, vai nepieciešams samazināt cirtmeta izmērus.

Mūsu grupa saprot: ja apstiprinās šos cirtmeta izmērus, tad Latvijā kļūs aizvien mazāk lielo koku mežu, tie būs atsevišķu īpašnieku loloti. Vai tad atkal nepieņemts kādu likumu – tik lieli koki mežā, nē, tādi nedrīkst būt – jācērt nost! Mēs saprotam, ka tehnoloģijas iet uz priekšu un no maziem kokiem var salīmēt, ko vien vajag, tomēr gribētu redzēt kārtīgi izaugušas priedes, egles, bērzu un citus kokus, lai, skatoties uz varenajiem kokiem, spētu sajūst, cik varena ir daba.

Jānis Rozītis pēc mūsu diskusijām sacīja, ka tikpat karsti ir gājis arī pie ministra. Katram meža īpašniekam sava sāpe – vienam par ošiem, otram par priedēm, kādam citam par visu kopā, tomēr mūs visus vieno mežs – gribam, lai tas augtu, lai tas priecētu ne tikai mūs, bet arī mūsu bērnus. Un, protams, nedrīkstētu aizmirst, ka mežs nav domāts tikai cilvēkam, tur dzīvo arī citas radības, kas ir atkarīgas no cilvēka pieņemtajiem lēmumiem.

Ieva Reine, semināra dalībnice

Latvijas Meža īpašnieku biedrība (LMĪB) vasaras nogalē organizēja konkursu meža īpašniekiem „Sakoptākais mežs”. Konkursa mērķis bija apzināt labas mežsaimniecības prakses piemērus privātajos mežos un veicināt ilgtspējīgu meža apsaimniekošanu.

Kopā tika saņemti 21 pieteikums par sakoptiem meža īpašumiem visā Latvijā. Vislielākais pieteikumu skaits bija no Kurzemes reģiona, taču bija arī pieteikumi no Vidzemes, Latgales un Sēlijas. Iesniegtos pieteikumus vērtēja kompetenta žūrija, kuras sastāvā bija gan meža profesionāli, gan pašvaldību un sabiedrības pārstāvji.

Konkursanti tika vērtēti, analizējot meža īpašnieku ieguldījumu produktīvu un noturīgu mežaudžu izveidē. Tika ņemta vērā meža apsaimniekošana – meža atjaunošana, mežizstrāde, kopšana, meža infrastruktūra, ainavas elementu plānošana, zinātniski pamatotu metožu izmantošana ilgtspējīgā meža apsaimniekošanā, kā arī vietējās pašvaldības atsaucsmes par konkrēto meža īpašumu.

„No visiem pieteikumiem atlasīt septiņus labākos nebija viegls uzdevums. Katram pieteiktajam mežam piemita vismaz viena uzvarētāja cienīga īpašība, tāpēc žūrijas locekļiem ilgi nācās laužīt galvas, lai no visiem kandidātiem atlasītu tikai dažus, kas tālāk cīnīsies par „Sakoptākā meža” titulu. Tomēr gribu atgādināt, ka visi dalībnieki savā ziņā ir uzvarētāji, tāpēc no biedrības puses izsakām pateicību visiem, kas piedalījās,” LMĪB valdes priekšsēdētājs Arnis Muižnieks.

Žūrija, izvērtējot visus iesniegtos pieteikumus, konkursa otrajai kārtai izvirzīja septiņus meža īpašumus, kas turpināja cīņu par „Sakoptākā meža” titulu. Izvēlēti tika seko-

joši meža īpašumi: „Aucenieki” un „Poliši” Kuldīgas novadā, „Jaunkalniņi” Brocēnu novadā, „Liepziedi” Limbažu novadā, „Iļūcāni” Jēkabpils novadā, „Liepas” Burtnieku novadā un „Barnekalns” Madonas novadā.

Konkursa otrajā kārtā žūrijas locekļi devās trijos izbraukumos, lai apskatītu un novērtētu konkursa dalībnieku meža īpašumus klātienē. Žūrijas izbraukumos tika aicināti pievienoties arī mediju pārstāvji.

„Apmeklējot meža īpašumus, vislielāko uzmanību pievēršām īpašnieka idejai. Kāpēc īpašnieks ir izvēlēties kopt mežu, un ar kādu pieeju viņš to dara. Ņēmām vērā to, kā tiek veikta meža atjaunošana, kopšana, mežizstrāde, infrastruktūras un ainavas elementu plānošana, protams, visus šos kritērijus nenosakot par obligātiem, bet izanalizējot katru gadījumu individuāli. Tāpat novērtējām arī īpašnieka saskarsmi ar saviem kaimiņiem un pašvaldību, jo tas ir būtiski, lai atzītu, ka meža īpašnieks ir arī labs meža saimnieks,” norāda LMĪB valdes priekšsēdētājs Arnis Muižnieks.

„Bija liels gandarījums tikties ar meža īpašniekiem un redzēt mērķtiecīgu un tālredzīgu meža apsaimniekošanu un plānošanu. Kaut arī meža īpašumi ir atšķirīgi un ar dažādām apsaimniekošanas metodēm, īpašnieki saprot, ka pēc kailcirtes seko jauna meža apsaimniekošana. Tā ir meža nākotne un pastāvēšanas turpinājums,” uzskata Zemkopības ministrijas Meža resursu un medību nodaļas vadītāja Rita Benta.

Pēc apskates žūrija noteica, kurš no īpašumiem ir pelnījis „Sakoptākā meža” titulu. Konkursa uzvarētāju apbalvošana notiks meža nozares Gada balvas „Zelta čiekurs” pasākuma ietvaros.

Informācija sadarbībā ar LMĪB

Žūrija un pārējie klātesošie gandarīti par redzēto Limbažu pagasta „Liepziedos”. No kreisās: Māris Olte, Mārtiņš Ailts, Sniedze Sproģe, Rita Benta, saimnieki: Vizma un Kārlis Martinsoni, Daina Bruņiniece, Sarmīte Grundšteine, Velga Senkovska, Arnis Muižnieks, Mārtiņš Līdums, Tomass Kotovičs, Linards Sisenis un Dainis Jurka

Foto: Valdis Senjonovs

ZVIEDRIJĀ REKORDLIELI MEŽA ZVĒRU POSTĪJUMI

Zviedrijā meža zvēri sasnieguši rekordlielu daudzumu, – tā raksta Zviedrijas preses izdevums *Sveaskog*. Gadā meža dzīvnieku pieaugums ir 10–15%, kopš 2006. gada tas ir dubultojies.

Vidēji 50% no Zviedrijas priedēm ir bojātas, 15% ir ar svaigiem bojājumiem. Mežā tādas koku sugas kā pīlādži, ozoli, apses, kārkli kā koki vairs nav sastopami, tikai krūmveidīgi un apgrauzti. Savu uztraukumu par situāciju Zviedrijā pauž **Larss Georgs Hedlunds**, SIA „*BergvikSkog*” izpilddirektors, un satraucas arī par situāciju Latvijā: „Latvijā situācija kopumā ir līdzīga. Droši vien arī te pēdējos 100 gados nav bijusi tāda meža dzīvnieku populācija kā šodien. Tas var radīt lielas problēmas un sekas veselai meža paaudzei.”

Ieskatam Zviedrijas preses izdevuma *Sveaskog* raksta (03.09.2017.) tulkojums.

Sabiedrības viedokļa izraisītās sekas attiecībā uz savvaļas dzīvnieku populāciju nav akceptējamas

Pirmdien, 4. septembrī, sākās aļņu medības Zviedrijas ziemeļu daļā. Diemžēl process notiek nepareizā virzienā attiecībā uz meža dzīvnieku pārvaldījuma mērķi: mēs gribam samazināt meža dzīvnieku izraisītos ceļa satiksmes negadījumus, mazāk dzīvnieku izraisītos meža postījumus un mazāk negatīvas sekas bioloģiskai daudzveidībai. Tagad abiem – lēņa valdei un Dabas aizsardzības pārvaldei – uz situāciju ir jāreaģē un atbildīgajiem politiķiem jāspriež par šiem jautājumiem.

„Saskaņā ar Zviedrijas Lauksaimniecības universitātes pētniecības projekta „*Beyond Moose*” datiem, pašlaik savvaļas dzīvnieku populācija varētu būt lielāka, kāda jebkad pastāvējusi Zviedrijas vēsturē. Šis fakts izraisa arvien lielākas sekas ne tikai meža īpašniekiem un medniekiem, bet arī visai sabiedrībai kopumā. Tādēļ par šo situāciju jāpalielina politiskā atbildība un jādebatē,” saka Pērs Ūlofs Vedīns, *Sveaskog* izpilddirektors.

Meža dzīvnieku populācijas pieaugums ietekmē arī to, ka palielinās dzīvnieku izraisīto satiksmes negadījumu skaits. Nacionālā meža dzīvnieku izraisīto ceļa negadījumu pārvalde, kas saņem statistiku par meža dzīvnieku izraisītajiem ceļu satiksmes negadījumiem, lēš, ka 2017. gadā meža dzīvnieku izraisīto ceļu satiksmes negadījumu skaits sa-

Foto: Larss Georgs Hedlunds

Aļņi Zviedrijā labprāt mēlojas ar rapsi, jo mežā viss garšīgais jau ir apēsts

sniegs apmēram 70 000. Šis skaits kopš 2006. gada ir dubultojies.

„Tas ir kaut kas tāds, kas ietekmē visu sabiedrību. Satiksmes pārvalde liek ielāpus un rīkojas, uzstādot aizsargžogus, nosakot pazeminātu braukšanas ātrumu un uzstādot braukšanas ātruma mērītājus, bet uz to jāraugās plašāk. Neskatoties uz veiktajām aktivitātēm, dzīvnieku izraisītie ceļu satiksmes negadījumi katru gadu palielinās par 10–20%,” saka Ronijs Lēfstrands, *Sveaskog* atbildīgais par pārnadziem un to medībām.

„Meža īpašnieku atbildība ir panākt to,

INTERESANTI FAKTI PAR AĻŅIEM

Vasarā aļņiem vidēji vajag 15 kg dienā, ziemā nedaudz mazāk – 10 kg barības. Aļņu galvenā barība ir priedes sīkzari ap 4 mm diametrā, miza un skuļas (ļoti daudz sīku kociņu), alnis gadā var apēst ap 5 tonnām šādas barības.

Aļņu teļu pieaugums ir fantastisks – tie piedzimst maija vidū, vidējais svars ir 10–12 kg, kamēr oktobrī tas sasniedz jau 150 kg dzīvsvarā (pieaugums ir ap 1 kg dienā, līdzīgi kā gaļas lopiem), vēl pēc gada aļņa svars ir jau ap 300 kg dzīvsvarā.

ka aļņu populācija tiek samazināta. Cita starpā mums jānodrošina, ka pārvaldījuma plāni tiek sastādīti pareizi, jābūt tiešākiem un prasīgākiem pret mednieku biedrībām, lai sasniegtu plānoto izšaujamo dzīvnieku skaitu un lai mežsaimniecības apgabalos priežu augsnēs tiktu stādītas priedes, nevis egles,” saka Ronijs Lēfstrands.

„Mēs arī vēlamies, lai aktuālā aļņu pārvaldīšana katru gadu tiktu kārtīgi izvērtēta gan lēņa līmenī, to veicot Lēņa pārvaldei, gan nacionālā līmenī, to veicot Dabas aizsardzības pārvaldei. Un, tā kā šī virzība atstāj negatīvu ietekmi attiecībā uz darbavietām, uz sabiedrības vēlmi atteikties no fosilo resursu izmantošanas, kā arī uz bioloģisko daudzveidību, tad arī politiķiem nopietnāk jāpievēršas šim jautājumam,” saka Ronijs Lēfstrands.

Dzīvnieku izraisītie meža postījumi lielos apmēros ietekmē arī nākotnes meža stāvokli. Meža pārvalde brīdina, ka ir risks pazaudēt jaunu „dabisko stāvokli”, ja tādi lapukoki kā pīlādzis, apse, vītols un ozols nespēj izaugt par lieliem kokiem. Tas izraisīs nozīmīgas sekas bioloģiskajai daudzveidībai.

Neskatoties uz iepriekš minēto, *Sveaskog* novēl visiem medniekiem veiksmi medībās – vai arī „šaut garām”, ja kāds dod priekšroku tam.

PRAKTISKĀ PIEREDZE ES ATBALSTA PASĀKUMĀ BALTALKŠŅA NOMAIŅAI

Meža īpašniekiem arī šajā Eiropas savienības (ES) plānošanas periodā pieejami jau zināmie atbalsta pasākumi – meža ieaudzēšana lauksaimniecības zemēs un jaunaudžu kopšana. Ir arī mazāk zināms atbalsta pasākums – baltalkšņu un blīgznu mežaudžu nomaiņa ar augstvērtīgākām koku sugām. Tā kā izsludināta jau ceturrtā kārtā ES atbalstam meža īpašniekiem (no 9. oktobra līdz 9. novembrim notiks projektu iesniegumu pieņemšana), pastāstīsim par pieredzi pasākumā „Valdošās koku sugas nomaiņa baltalkšņu un blīgznu mežaudzēs”.

Uzņēmuma „SUSAB Latvija filiāle” apsaimniekotajos mežos iepriekšējās trīs kārtās apstiprināti un tiek realizēti projekti valdošās koku sugas nomaiņai baltalkšņu un blīgznu mežaudzēs nedaudz vairāk kā 220 hektāros.

Par realizētajiem un uzsāktajiem projektiem Latgales reģionā stāsta „SUSAB Latvija filiāles” mežsaimnieks **Edgars Birks**.

„Projektu sagatavošana ir sākuma posms. Nepieciešamie svarīgākie dokumenti (Meža apsaimniekošanas atbalsta pasākumu plāns (MAAPP) un Projekta iesniegums) nav sarežģīti. Ja meža īpašniekam MAAPP sagatavošana šķiet grūta, tad padomu var lūgt MKPC darbiniekiem un arī Valsts meža dienesta darbiniekiem. MAAPP ir darbības plāns šī pasākuma realizēšanai. Projekta iesniegumu ievada Lauku atbalsta dienesta (LAD) elektroniskās deklarēšanās sistēmā, kur palīdzību var lūgt arī LAD klientu apkalpošanas centrā.

Uzņēmuma „SUSAB Latvija filiāle” apsaimniekotajos mežos, kur paredzēta baltalkšņa un blīgznu mežaudžu nomaiņa, cirsmas izstrādes laikā atstāj apmēram 35 kokus uz hektāra, kā to paredz Ministru kabineta (MK) noteikumi. Pārsvārā koki tiek atstāti mikroieplakās, dabiski izveidojušos augsnes padziļinājumos, kur jauniem kociņiem būs pārāk daudz mitruma. Plānojot baltalkšņa un blīgznu nomaiņu, pēc cirsmas nociršanas pārsvārā plāno jauno mežaudzi stādīt nesagatavotā augsnē. Atsevišķos gadījumos, kad ir pārlietu lieli mitruma apstākļi, augsne tiek sagatavota, lai novadītu lieko mitrumu.

Nepieciešams veidot mistraudzi

Audzes atjaunošanai nepieciešams veidot mistraudzi no vismaz divām koku sugām. Tāpēc tiek mistrotas egles ar bēr-

Edgars Birks un kolēģis Kārlis Dišlers no KM Forestry vērtē padarīto

zu vai melnalksni. Šobrīd MK noteikumi paredz, ka iespējams stādīt gan uzlabotās kategorijas stādus, gan arī stādus ar kategoriju „ieguves vieta zināma”. Atšķirīgs ir atbalsta apjoms. Par stādītiem augstākas kvalitātes stādiem atbalsts ir 70%, bet par stādiem ar kategoriju „ieguves vieta zināma” – 60%. Uzņēmuma „SUSAB Latvija filiāle” apsaimniekotajos mežos gadā tiek iestādīti apmēram 1,4 miljoni jauno kociņu stādu, kurus izaudzē Latvijas kokaudzētavās. Stādītās mežaudzes kopšana plānota pēc MAAPP un arī faktiski notiek vienu reizi gadā, rudenī, kad nokrīt koku lapas.

Raizes sagādā dzīvnieku postījumi, tāpēc visus iestādītos kociņus vairākus gadus apstrādā ar repelentiem, kas atbaida dzīvniekus, tādējādi palīdzot kociņiem izaugt un saņemties.

Tiek palielināta zemes un meža vērtība

Veicot baltalkšņa un blīgznu audžu nomaiņu, tiek palielināta zemes un meža

vērtība. Ja baltalkšņu audzes celmu nauda svārstās 7 – 8 EUR vērtībā uz hektāru, tad egļu audzes vērtība ir vismaz 35 EUR.

Nocērtot šādas baltalkšņa audzes, iegūtie sortimenti parasti ir pārsvārā malka un tara, zāģbalki vai finieris ir tikai līdz 5%. Peļņa no šādām baltalkšņa audzēm ir 7 – 10 EUR/m³, viss atkarīgs no tā, vai piemistojumā ir citas vērtīgākas sugas, kā bērzs, protams, arī pievešanas attālums ir svarīgs utt.

Visos darbos, kas nepieciešami meža ciršanai, platības sagatavošanai stādīšanai, kociņu stādīšanai, kociņu apstrādei ar repelentu, jaunaudzes ikgadējai kopšanai, tiek nodarbināti vietējie uzņēmēji vai pašnodarbinātie. Saskaitot ieguldītā darba, materiālu un PVN apmaksu, saņemtais ES finansējums nosedz visas izmaksas, tā teikt, „pa nullēm”. Privātie meža īpašnieki, kuri visus darbus veic saviem spēkiem, šos darbus var veikt pat ar nelielu naudas atlikumu. Svarīgi ir neatstāt MAAPP izstrādi uz pēdējo brīdi.”

Valda Meijere, MKPC, Rēzeknes nodaļa

MEŽS IR MANS MŪŽA PROJEKTS

Viens no konkursa „Sakoptākais mežs” otrajai kārtai izvirzītajiem meža īpašniekiem ir Māris Bērziņš, Brocēnu novada Cieceres pagasta „Jaunkalniņu” dzimtas meža īpašuma saimnieks.

Māris Bērziņš mūs sagaida ar senu karti – mežaudžu plānu, kas apliecina, ka dzimtas īpašums ir saglabāts vēl no barona muižas laikiem – 16. gadsimta. Ulmaņlaiku jaunsaimniecība piederēja Māra vecmāmiņai, kad savā laikā tēvs viņai iedalīja gabaliņu zemes. Māris ir dzimis un audzis vecāteva mājā, pēc tam atgriezies un 30 gadus te dzīvo pastāvīgi. Meža īpašuma lielāko daļu ir mantojis, piepircis klāt un privatizējis. „Es šeit jūtos labi, tas ir mans mūža projekts. Esmu vienpatis un jūtu, ka tagad varu darīt to, ko gribu,” teic Māris.

Mežus Māris apsaimnieko profesionāli, lai gan pēc profesijas ir tehnisks cilvēks, beidzis Politehnisko institūtu un lielāko daļu darba mūža strādājis Mežsaimniecības ministrijas sistēmā Ventspils un Saldus mežrūpniecības saimniecībā. Pēc juku laikiem aizgāja strādāt uz Saldus MR, kur pircis un apsaimniekojis meža īpašumus visā Latvijā. Deviņdesmito gadu beigās sāka nodarboties ar lauksaimniecību, bet, kad gada beigās bilancē bija nulles, tad ar to beidza un tagad lauksaimniecības zemi iznomā.

Jaunaudzes vētras postījumu vietās

Liels pārbaudījums bija 2005. gada vētra, kad vienā naktī tika nopostīti 7 ha meža, izgāzti 2500 m³ koksnes, kas operatīvi mēneša laikā tika savākti un realizēti, neradot lielus zaudējumus. 2006. gadā sekoja mizgraužu invāzija un saimnieks bija spiests nocirst vēl 2,3 ha meža. Šobrīd īpašumā ir 25,2 ha jaunaudzes, kas ir jaunākas par 25 gadiem, un 1 ha izcirtuma.

Pēdējos 10 gadus visa uzmanība veltīta jaunaudžu kopšanai un produktīvu, noturīgu mežaudžu veidošanai. Realizēti trīs ES projekti jaunaudžu kopšanai un instrumentu iegādei. Sugu sastāvs veidots atbilstoši augšanas apstākļiem – priede, egļe un bērzs. Iespēju robežās tiek veidotas mistraudzes, jo tās ir noturīgākas pret dabas apstākļiem un dzīvnieku postījumiem. Domājot par koku kvalitāti nākotnē, tiek veikta atzarošana, izmantojot ES projekta ietvaros iegādāto teleskopisko zāģi. Apmežotas arī neizmantojamās lauksaimniecības zemes un astoņdesmito gadu beigās izstrādātais smilšu kar-

Māris pie priedes, kas drīz būs sasnēgusi dižkoka izmērus

Māris Bērziņš iepazīstina Ritu Bentu ar mežaudžu plānu, kas saglabāties vēl no barona laikiem

Foto Mārtiņš Ailiss

Bijušā karjera vietā skatam paveras skaista priežu audze

jers. Tagad karjera vietā ir skaista priežu jaunaudze, tomēr, lai tās ieaudzētu, nācies krietni papūlēties.

Saglabātas dabas vērtības un vēstures liecības

Māris Bērziņš savā mežā sācis saimniekot no 1996. gada. Meža ciršanu viņš plāno tikai tad, kad ir vislabākā cena. Mārim nozīmīgi ir īpašie koki un vietas mežā, arī dabas vērtības. Ieejot mežā, apstājamies pie iespaidīga izmēra priedes, kas jau drīz varētu sasniegt dižkoka izmērus. Mežmalā saglabājusies ievērojama izmēra mežābele.

Īpašumā labi redzami un saglabājušies Ulmaņlaikos raktie grāvji. Pašam savs avotiņš, visu gadu vienāda ūdens temperatūra. Savulaik ģimene izmantojusi

kā ledusskapi, vecmāmiņa nesusi kannās glabāt pārtiku. Mežā patīk arī putniem, kraukļiem – ligzda. Tiek atstāti dabiski izaugušie koki – ozoli, atsevišķi oši, kļavas, mežābeles un pīlādži.

Saimniecībā domāts arī par infrastruktūru. Sakārtots pievedceļš uz viensētu, kopjot mežaudzes, saglabātas vēsturiskās takas un meža celiņi, kā arī kopts un saglabāts senais grāvju tīkls.

Mežs un medības ir Māra sirdslieta. „Tagad mana prioritāte ir pavadīt laiku saskaņā ar sevi un tā, kā es to gribu. Pirmajā vietā man ir ģimene, visi bērni ir Latvijā, visiem ir sava dzīve, viens dēls ir arī mežsaimnieks. Esmu apsolījis atbalstīt bērnu un mazbērnu izglītību,” noslēgumā saka Māris.

Sarmīte Grundšteine, MKPC

MEŽĀ SAIMNIEKO SAUDZĪGI

Ingus Bērziņš ir Kuldīgas novada Padures pagasta „Aucenieku” meža īpašnieks, kas izvirzīts konkursa „Sakoptākais mežs” otrajai kārtai.

Kad konkursa komisija ierodas „Auceniekos”, mūs sagaida un īpašumu izrāda **Aigars Grīnbergs**, Kurzemes meža īpašnieku apvienības vadītājs. Pats saimnieks pastāvīgi īpašumā nedzīvo, tas tiek apsaimniekots sadarbībā ar meža īpašnieku apvienības meža speciālistiem.

Dzintas īpašums, kas savā laikā ticis nopirkts no baroneses, ir mantots un pilnībā atgūts atpakaļ. Tas atrodas divos pagastos – Padures un Īvandes. Kopā īpašumā ir 76 ha zemes, no tiem 20 hektārus izmanto lauksaimniecībā, pārējais ir mežs. Īpašumu šķērso bijušā šaursliežu dzelzceļa posms Kuldīga–Alsunga. Turpat īpašumā atrodas arī dzintas kapsēta.

Zemi izmanto racionāli

Stāsta Aigars Grīnbergs: „Mūsu sadarbība ar Ingusu sākās 2005. gadā, kad tika veidota visu meža īpašnieku apvienība. Ingus bija viens no Kurzemes meža īpašnieku apvienības dibinātājiem. Šajā īpašumā saimniekošana mežā ir saudzīga. Īpašumā saglabājušās vēl vairāk nekā 100 gadus vecas priežu audzes. Ingusa kā meža īpašnieka filozofija ir mežu saudzējoša – jācērt tikai visnepieciešamākais, kas ir jau izaudzis. Ingus domā par racionālu zemes izmantošanu, mežs tiek apsaimniekots un lauki iznomāti kaimiņiem.”

Cērt tikai nepieciešamo

Lielākais pārdzīvojums saimniekam bija pēc 2005. gada vētras, kad vējš „nopūta” vienlaidus 6 hektārus meža. To sāka atjaunot, izmantojot ES atbalstu. Atjaunošanai saimnieks izmantojis kvalitatīvus priežu un egļu stādus, kā arī saglabājis dabiski izaugušās kļavas, bērzus un apses. Ingus galvenokārt strādā ar kailcīršu metodi. Cērt tikai pāraugušās vai neproduktīvās audzes.

Aplūkojam divus gadus iepriekš nocirstu kailcirti 2 ha platībā, kur pamatā auga apse. Tās vietā tika iestādīta priede un egle, tagad jaunaudzīte ir jau izkopta, lai atbrīvotos no zāles apauguma. Eksperimenta kārtā 1 ha platībā priežu un egļu audzē veikta arī viena izlases cirte, saudzējot paaugu. Tagad atvērumi dabiski atjaunojušies ar bērzu.

Tagad nociršanai tiek sagatavota 80 gadus veca bērzu un apšu audze, kuru plāno pārdot izolē. Saimniecībā praktizē cirsmu pārdošanu izolēs – kurš vairāk maksā, tas arī pērk.

Aigars Grīnbergs rāda izlases cirti daļmaksni, kas atvērums atjaunojusies ar bērzu

Vairāk uzticas speciālistiem

Meža īpašumā veikta arī jaunaudzju kopšana, izmantojot ES atbalstu. Kopšanas rezultātā izveidota kvalitatīva egļu – bērzu audze. Apstādot lauksaimniecībā neizmantoto zemi, saglabātas lielāko un vecāko koku grupas un citi ainavas elementi. Ingus vairāk uzticas speciālistiem un seko līdzi, lai viss notiek.

Aigars Grīnbergs: „Cilvēks mežu uztver dažādi. Liekas, ka to, kas iegūts mantojumā, jāsaudzē, ja nav nepieciešams ieguldījums atpakaļ īpašumā vai citur. Meža īpašniekam ir sajūta – ja nocirtīs, tad ir grūti iegūt jaunu mežu, jo nav droša pārliecība, kas varētu sanākt.”

Šis meža īpašums varētu kalpot kā labs piemērs un iedrošinājums tiem meža īpašniekiem, kas nevar paši meža darbos iesaistīties.

Sarmīte Grundšteine, MKPC

Kurzemei raksturīgi meža īpašumā atrodas dzimtas kapsēta

Ingus saimnieko saudzīgi, priecē skaista priežu audze

Foto Mārtiņš Ailīs

LIELĀKA VĒRĪBA PIEVĒRSTA AINAVAI

Rūta Pirro ar ģimeni saimnieko Kuldīgas novada Rumbas pagasta „Polišos”. Saimniecība ir izvirzīta konkursa „Sakoptākais mežs” otrajai kārtai.

Meža īpašums nav pārāk liels, ap 12 ha. Tas atrodas skaisti iekārtotā un pateicīgā vietā, tuvu Kuldīgai. Rūta ar ģimeni te izveidojusi skaistu ainavu ar meža ielokiem, 13 zivju dīķiem un pastaigu takām un viesu namu „Poliši”. Šo sakārtoto un kluso dabas stūrīti iecienījuši tūristi un atpūtnieki arī no ārvalstīm. Saimniecībā lielāka uzmanība tiek pievērsta kopšanas cirtēm un ainavai, šogad ielānota viena lielāka kailcirtē.

Īsa vēsture

„Šī tieši nav manu senču zeme, to atguva vīra vecāki. „Poliši” Latvijas laikos ir bijusi paraugsaimniecība, bijuši daudz dendroloģiskie stādījumi, vēl tagad ir saglabājušies vecie koki. Kad vecāki atguva zemi, te bija kolhoza laikos nolaists nostūris, viss ieaudzis krūmos. Pamazām sākam visu attīrīt, ierīkot zivju dīķus. Tagad mums ir 13 dīķi – tie visi taisīti mērķīgi. Mūsu mērķis bija uztaisīt skaistu Latvijas stūrīti – tas arī izdevās. Tad nāca 2005. gada vētra, kas nopostīja, līdzīgi kā citur Kurzemē, lielu daļu mūsu mežu. Tos vajadzēja izstrādāt. Tad notika nelaime – koks uzkrita vīram un viņš aizgāja bojā. Vairākus gadus saimniekoju viena, bija jāturpināta iesāktais. Tagad sešus gadus saimniekojam kopā ar Viesturu, kas pēc profesijas ir mācītājs, bet viņa sirdslieta ir mežs un daba,” stāsta viesu nama saimniece un meža īpašniece Rūta.

Rekreācijas objekti

„Poliši” ir saimniecība, kur veiksmīgi meža apsaimniekošana apvienota ar tūrismu un viesmīlības biznesu. Lai lietderīgi izmantotu platību, veidoti dīķi un ceļi, kā arī apmežota lauksaimniecībā

Viesturs un Rūta stāsta, cik daudz pūlūnācijas ieguldīt, lai iekārtotu Svētvietu

neizmantojamā zeme, kur pašu spēkiem eksperimenta veidā tika iestādīti ozoli un saldīe ķirši.

Ir izveidotas vairākas rekreācijas vietas. Viena no iespaidīgākajām ir Lūgšanu vieta lielo ozolu paēnā. Te notiek brīvdabas dievkalpojumi un laulību ceremo-

Mežs lieliski kalpo kā ainavas elements

nijas. Savukārt atpūtas vietu uz Dāvida saliņas iecienījuši klusuma cienītāji un dabas baudītāji. Uz saliņas var nokļūt ar oriģināli pagatavotu plostu. Saimnieki atzīst, ka vasaras periodā darba ir daudz un arī ieceres netrūkst.

Saimnieki veiksmīgi izveidojuši ainavu un iekārtojuši atpūtas vietas un takas tā, ka mežā veiktās kailcirtes ir redzamas no attāluma. Šis meža īpašums ir labs piemērs tam, kā veiksmīgi var sakārtot ainavu un meža apsaimniekošanu savienot ar tūrismu un viesmīlības biznesu. 🌲

Konkursa vērtētāji un saimnieki Viesturs un Rūta (centrā) Svētvietā pie senču ozola

Foto Mārtiņš Ailits

TRIJU SAIMNIECĪBU VĒRTĒJUMS

„Katrā no trim apmeklētajām saimniecībām bija vērojama atšķirīga pieeja mežsaimniecībai. Pirmo apmeklējam 50 ha plašo meža īpašumu „Jaunkalniņi”, kur plašā īpašuma apsaimniekošanu organizē saimnieks ar dēlu.

Tikmēr „Aucenieku” mežsaimniecība varētu kalpot kā labs piemērs un iedroši-

nājums tiem mežu īpašniekiem, kas paši meža darbos fiziski nevar iesaistīties, taču šis īpašums tiek apsaimniekots sadarbībā ar mežsaimniecības speciālistiem no reģionālās meža īpašnieku biedrības.

Savukārt saimniecībā „Poliši” mežsaimnieciskie lēmumi tiek sabalansēti ar viesmīlības biznesu. Saimnieki veiksmī-

gi pierāda, ka ainava nav jāpakārto mežsaimniecībai un mežsaimniecība nebūt nav jāupurē ainavai,” savās pārdomās par Kurzemes pusē redzētiem meža īpašumiem dalījās viens no žūrijas pārstāvjiem, Meža pētīšanas stacijas direktors Mārtiņš Līdums.

Sarmīte Grundšteine, MKPC

KAS JĀZINA, PĀRVEIDOJOT MEŽU PAR LAUKSAIMNIECĪBAS ZEMI?

Reizēm zemes saimniekiem, lai racionāli izmantotu zemi vai īstenotu kādus projektus, rodas nepieciešamība meža zemi pārveidot par lauksaimniecības zemi. Lai meža zemi turpmāk izmantotu lauksaimniecībai ir jāveic tās atmežošana. Pirms darbu uzsākšanas jānokārto vairākas formalitātes un jāsaņem atļauja.

Pašvaldībā jāsaņem atmežošanas atļauja

Atmežošanas atļauju var saņemt, vēršoties pašvaldībā, kuras administratīvajā teritorijā atrodas meža īpašums, saskaņā ar MK noteikumiem nr.118 „Kārtība, kādā lauksaimniecībā izmantojamo zemi ierīko mežā, kā arī izsniedz atļauju tās ierīkošanai”.

Noteikumos minētas visas darbības, nosacījumi un dokumenti, kas nepieciešami atļaujas saņemšanai.

Nosacījums – atmežojamai platībai jābūt veiktai spēkā esošai meža inventarizācijai. Darbības atļaujas saņemšanai:

Meža īpašnieks, tiesiskais valdītājs vai to pilnvarotā persona vēršas vietējā pašvaldībā ar iesniegumu, kam pievienots zemes robežu plāns ar iezīmētām ierīkojamās lauksaimniecības zemes robežām un atmežojamās meža zemes skici.

Pašvaldība izvērtē darbības atbilstību noteikumiem. Ja neatbilst, sniedz atteikumu.

Ja lauksaimniecības zemes ierīkošana atbilst noteikumu nosacījumiem, pašvaldība iesniegtos dokumentus nosūta Dabas aizsardzības pārvaldei, Valsts vides dienesta reģionālajai vides pārvaldei un Valsts meža dienestam atzinuma sniegšanai.

Ja minēto institūciju atzinumi ir pozitīvi, lauksaimniecības zeme ierīkošanas process tiek turpināts.

Vietējā pašvaldība rakstiski informē darbības ierosinātāju, ka divu mēnešu laikā jāiesniedz ierīkojamās lauksaimniecības zemes izvietojuma plāns, ko izgatavojis sertificēts mērnieks. Pēdējie labojumi noteikumos paredz, ka plānu nav jāiesniedz, ja lauksaimniecības zemi ierīko plantāciju mežā vai to kompensē ar ieaudzēta meža platību.

Pašvaldība iesniedz Valsts meža dienestā pieprasījumu kompensācijas apmēra aprēķināšanai.

Zemes īpašnieks iesniedz vietējā pašvaldībā informāciju par veikto kompensācijas maksājumu.

Vietējā pašvaldība izsniedz atļauju. Atļaujas derīguma termiņš ir trīs gadi, kuras laikā darbības ierosinātājs veic at-

mežošanu. Atļaujas derīguma termiņu var pagarināt vēl uz trim gadiem.

Pirms darbu uzsākšanas, ja nepieciešama koku ciršana, jāsaņem Valsts meža dienesta apliecinājums koku ciršanai.

Pēc darbu pabeigšanas zemes īpašnieks iesniedz informāciju Valsts meža dienestam un pašvaldībai. Pēc tam Valsts zemes dienests aktualizē datus par zemes veida nomaiņu.

Jāmaksā kompensācija vai jāiestāda vietā mežs

Ja tiek atmežota zeme, kas *Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā* reģistrēta kā mežs, zemes īpašniekam vēl valstij jāmaksā kompensācija saskaņā ar MK noteikumiem Nr.889 „Noteikumi par atmežošanas kompensācijas noteikšanas kritērijiem un atlīdzināšanas kārtību”. Kompensācija jāmaksā par oglekļa dioksīda piesaistes potenciāla samazināšanos; par bioloģiskās daudzveidības samazināšanos; par vides un dabas resursu aizsardzības aizsargjoslu un sanitāro aizsargjoslu funkciju kvalitātes samazināšanos.

Atmežošanas izraisīto oglekļa dioksīda piesaistes potenciāla samazināšanos var arī kompensēt, ieaudzējot mežu (izņemot plantāciju mežu) citā vietā attiecīgās personas īpašumā – un platībai jābūt vismaz tikpat lielai kā atmežojamā platība. Kompensācijas aprēķinus veic Valsts meža dienests.

Ieteikums pirms atļaujas kārtošanas aiziet uz Valsts meža dienesta virsmežniecību (www.vmd.gov.lv) pie speciālista un noskaidrot maksājamās kompensācijas apmēru. Kompensācija personai jāsamaksā, pirms pašvaldība izdevusi atļauju mežā ierīkot lauksaimniecībā izmantojamu zemi.

Kompensējamo mežaudzi iespējams iestādīt arī ar ES atbalstu. Plašāka informācija www.mkpc.lkkc.lv sadaļā – ES atbalsts.

Pirms atļaujas kārtošanas ieteicams vēlreiz iepazīties ar iepriekš minētajiem noteikumiem, kas pieejami www.likumi.lv.

Sarmīte Grundšteine, MKPC

AUGOŠU KOKU CIRSMU IZSOĻU PĀRDOŠANAS REZULTĀTI

Izsoļu portālā www.mezabirza.lv 2017. gada trešajā ceturksnī veiksmīgi noslēgušās 19 izsoles, kurās kopumā izdarīti 374 solījumi. Līdz septembra beigām noslēgsies vēl vismaz 2 izsoles.

Kopējā izcērtamā krāja pārdotajās cirsmās ir 17 976 m³, kopā 71 ha meža platības. Tāpat kā iepriekšējā ceturksnī, visvairāk tiek izsolītas jauktās cirsmas ar 40–60% skuju koku īpatsvaru. Kopumā gan skuju, gan lapu koku cirmām, salīdzinot ar iepriekšējo ceturksni, cenas ir cēlušās.

Cirsmu cenu apskats 2017. gada trešajā ceturksnī:

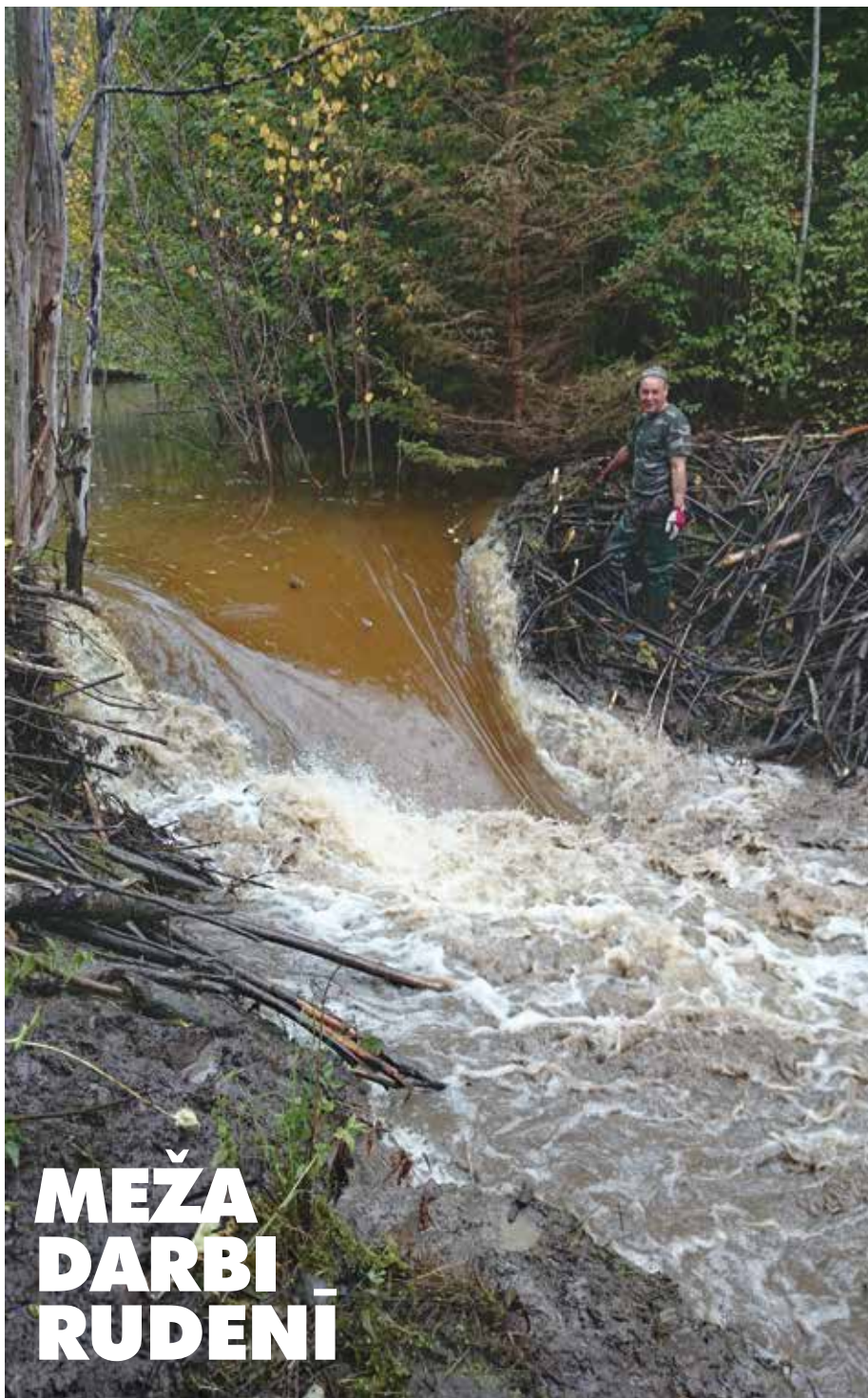
Skuju koku cirsmu (skuju koki sastāvē vairāk par 70%) cenas svārstās no 31,25 līdz 44,96 EUR/m³, vidējā svērtā cena 38,52 EUR/m³.

Jaukto cirsmu (skuju koku īpatsvars 40–60%) cenu svārstība ir no 23,70 līdz 40,48 EUR/m³, vidējā svērtā cena 33,07 EUR/m³.

Lapu koku cirsmas (valdošās sugas: bērzs, apse un melnalksnis) – no 16,31 līdz 28,72 EUR/m³, vidējā svērtā cena 22,35 EUR/m³.

Bērza cirsmu cena – 32,29 EUR/m³.

Dēzija Gabrāne-Vidze, Mezabirza.lv

MEŽA DARBI RUDENĪ

Izjaukt bebru dambi nav tik vienkārši

Rudens otrā daļa, kad lauka darbi lielākoties jau padarīti, ir īstais laiks, kad pievērsties mežam, kur arī gaida svarīgi sezonas darbiņi.

LAIKS APSEKOT MELIORĀCIJAS SISTĒMAS

Pirms ziemas sezonas ir jāapseko meža meliorācijas sistēmas. Jāpārlicinās, vai gravjos bebbri nav uzcēluši dambjus, kas ir bieža parādība mežā. Ja dambji tomēr tiks konstatēti, tie ir jālikvidē un jāparūpējas par to, lai bebris savu būvi neatjaunotu. To

darīt ir vislabāk rudenī, kad ūdens grāvjos vēl nav sasalis, kas apgrūtinātu nojaukšanu.

Bebru medības

Visefektīvākais bebru apkarošanas veids ir medības. Bebbri (*Castor fiber*) ir medījami no 15. jūlija līdz 15. aprīlim (22.07.2014. MK noteikumi Nr.421 Medību noteikumi), tāpēc šo darbiņu nevajadzētu atlikt uz pavasari. Bebbri ir nelimitētie medījамie dzīvnieki — dzīvnieki, kuru medīšanai netiek noteikts pieļaujamais nomedīšanas apjoms un nav nepieciešama medību atļauja. Bet nedrīkst aizmirst, ka arī nelimitēto medī-

jamo dzīvnieku medīšanai ir nepieciešama mednieka sezonas karte — dokuments, kas konkrētajā medību sezonā dod tiesības medīt ar medību šaujamieročiem un medību rīkiem. Ja meža īpašnieks ir mednieks — persona, kura Medību likumā noteiktajā kārtībā ir saņēmusi mednieka apliecību, viņš drīkst medīt bebrus savā mežā pats, ne-reģistrējot medību iecirkni, bet iegādājoties mednieka sezonas karti, ko pēc valsts nodevas samaksas izsniedz Valsts meža dienests. Ja medību tiesības ir nodotas medību kolektīvam, meža īpašnieks var vienoties ar kolektīvu par bebru medībām. Jāatceras, ka arī bebru lamatu likšana ir medības ar medību rīkiem, ko nedrīkst veikt bez mednieka sezonas kartes.

Nelikumīga ir medīšana, izmantojot aizliegtus medību līdzekļus, rīkus, metodes un paņēmienus, t.s. kājķeramos slazdus un slazdus jeb lamatas, kas darbojas neselektīvi saskaņā ar pielietošanas nosacījumiem vai izmantošanas apstākļiem. Kā arī aizliegts izmantot šādas aizliegtas vispārbīstamus medību līdzekļus, rīkus, metodes un paņēmienus: ķerambedres, cilpas, āķus, asu priekšmetu uzstādīšanu uz dzīvnieku takām, elektriskas vai elektroniskas ierīces, kas spēj apdullināt vai nogalināt dzīvnieku, sprāgstvielas, patšāvējus, indes un saindētu vai imobilizējošu ēsmu, gāzes vai dūmus.

Dambju jaukšana

Vietās, kur var brīvi piekļūt, visefektīvākās ir medības ar speciāli apmācītiem medību alu suņiem, piesaistot ekskavatoru, kas ātrāk var grāvī nolaist ūdens līmeni, samazinot bebbriem iespējas aizbēgt vai noslēpties. Vietās, kur nav iespējams vai nav vēlams braukt ar ekskavatoru, dambjus jauc ar rokām, izmantojot lāpstas, āķus un citus darbarīkus. Labāk ir sākt jaukšanu no dambja atbalsta gravja gultnes sausajā pusē, lai maksimāli nojauktu dambja daļu, kas nav zem ūdens. Tas atvieglos pārējās daļas jaukšanu, izmantojot ūdens spēku. No gravja izņemtus zarus ieteicams sadedzināt, lai samazinātu būvmateriālu pieejamību, jo bebbri zarus var izmantot atkārtoti dambju atjaunošanai.

LAIKS SAGATAVOT AUGSNI?

Ja plānota meža stādīšana, bet augsnes apstākļi ir tādi, kas prasa uzlabošanu, rudens ir īstais laiks, lai sagatavotu augsni.

Kad vajadzētu gatavot augsni

Ir situācijas, kad stādīšana nesagatavotā augsnē ir pamatota un ļauj ietaupīt ap 150 EUR/ha, bet tādu izvēli vajadzētu darīt apzināti, izvērtējot visus apstākļus. Kas tie būtu par apstākļiem un riskiem,

kam jāpievērš uzmanība un kuru nelabvēlīgo ietekmi vajadzētu mazināt ar laikus sagatavotu augsni? Ja, apsekojot izcirtumu vidēji auglīgās un auglīgās augsnēs, piemēram, damaksnī, var paredzēt lielu zālaugu un nevēlamo sugu koku konkurenci, jādomā par augsnes sagatavošanu.

Tā turpmāk atvieglās stādīšanu un palīdzēs ietaupīt uz kopšanas rēķina, jo auglīgās augsnēs spēcīgais aizzēlums nomāks iestādītos kociņus. Tos būs grūti atrast, palielināsies kociņu nopļaušanas risks. Ja ir pazīmes, kas var solīt sala izcīlījumus un kaitēkļu (priekšu lielā smecer-nieka) bojājumus, vajadzētu mēģināt samazināt riskus ar augsnes sagatavošanu. Arī gadījumos, kad nepieciešams optimizēt mitruma režīmu, vērts sagatavot augsni, slapju minerālaugšņu apstrādi veicot tā, lai novērstu lieka mitruma uzkrāšanos kokaugu sakņu zonā veģetācijas periodā.

Kad ir labākais laiks

Augsni var gatavot, sākot no vasaras vidus līdz pat vēlām rudenim. Vēlams to darīt vismaz pusgadu pirms stādīšanas, bet mitrās vietās, ja paredzēts stādīt uz atgāztās velēnas, svarīgi, lai velēna būtu pilnībā saslēgusies ar augsnes virskārtu, tāpēc augsni vajadzētu sagatavot ne mazāk kā gadu pirms stādīšanas. Rudens stādījumiem augsni var gatavot jebkurā laikā tajā pašā veģetācijas periodā. Kūdreņos pavasara stādījumiem – iepriekšējā gada augustā, septembrī, bet rudens stādījumiem – no jūnija līdz oktobrim.

VĒLREIZ PAR JAUNAUDZĒM

Rudenī ir ieteicams apsekot pavasarī iestādītas jaunaudzes. Tas nepieciešams, lai pārliecinātos, vai jaunie kociņi jūtas labi un daļa no tiem nav iznīkuši. Īpaši svarīgi to izdarīt ir ES atbalsta saņēmējiem.

Jāveic jaunaudžu apsekošana

Meža īpašnieks, kas ilgāku laiku ir atstājis bez uzmanības iestādīto jaunaudzi, nevar būt drošs, ka no savas puses ir izpildījis saistības ar Lauku atbalsta dienestu, pat ja

pavasārī ir godprātīgi iestādījis kociņus pietiekamā daudzumā, iekļāvis termiņos un iesniedzis pārskatu Valsts meža dienestā.

Tāpēc jaunaudžu apsekošana ir jāveic obligāti. Piecus gadus pēc *Meža apsaimniekošanas atbalsta pasākumu plānā* norādītā projekta īstenošanas beigu termiņa Valsts meža dienestam ir tiesības veikt ieaudzētās, retinātās vai atjaunotās meža audzes pārbaudi dabā.

Ja, veicot pārbaudi, tiek konstatēts, ka ieaudzētās, retinātās vai atjaunotās sugas koku skaits ir mazāks par koku skaitu atbilstoši kritiskajam šķērslukumam, atbalsta saņēmēja pienākums ir gada laikā pēc Valsts meža dienesta vai Lauku atbalsta dienesta lēmuma pieņemšanas par platības neatbilstību atbalsta saņemšanas nosacījumiem papildināt koku skaitu vismaz līdz minimālajam skaitam vai atmaksāt saņemto atbalstu.

Jākopj atbilstoši noteikumiem

Atgādinām, lai saņemtu ES atbalstu, jāsamazina valdošās sugas koku vai konkurējošo koku skaitu vismaz par 500 kociem vienā hektārā, vai jāatbrīvo augšanas telpu no bieza vai vidēji bieza krūmu aizzēluma. Kā arī meža audze jāretina atbilstoši normatīvajos aktos par meža atjaunošanu, meža ieaudzēšanu un plantāciju mežiem noteiktajiem kritērijiem – koku skaits atbilstoši valdošās sugas koku vidējam augstumam meža audzes pirmajā stāvā nedrīkst būt lielāks par normālo koku skaitu vienā hektārā saskaņā ar normatīvajiem aktiem par meža inventarizāciju un Meža valsts reģistra apriti un nedrīkst būt mazāks par

minimālo šķērslukumam atbilstoši normatīvajiem aktiem par koku ciršanu.

Turklāt meža audzē ar vidējo augstumu virs diviem metriem vienā hektārā ne mazāk kā ap 500 kociem jāatbrīvo augšanas telpa vismaz divu metru rādiusā, retinātos kokus neuzskatot par savstarpēji konkurējošiem. Bet jaunaudzēs, kuru vidējais valdošās sugas augstums nepārsniedz divus metrus, ap kociņiem vismaz 50 centimetru rādiusā lakstaugu un konkurējošo koku augstums nedrīkst pārsniegt pusi no atjaunotās vai ieaudzētās meža audzes koku augstuma. Ja īpašnieks objektīvu iemeslu dēļ paredz atšķirīgus kopšanas kritērijus, tiem jābūt noteiktiem ar Valsts meža dienestu saskaņotajā meža apsaimniekošanas atbalsta pasākumu plānā.

Jāiesniedz pārskats

Rudenī vajadzētu apsekot izcirtumus, kas tika atstāti dabiski atjaunoties. Par izcirtumiem, kur dabiskā atjaunošanās ir notikusi pietiekamā kvalitātē, nekavējoties jāaizpilda un jāiesniedz mežniecībā atjaunošanas pārskats (atrodams VMD mājas lapas www.vmd.gov.lv nodaļuma „Meža īpašniekiem” apakšnodaļumā – veidlapas). Iesniedzot pārskatu rudens sākumā, meža īpašnieks jau no nākamā gada atbrīvo sevi no nekustama īpašuma nodokļa, kas būtu aprēķināts par izcirtumu, bet kas netiek piemērots jaunaudzēm saskaņā ar MK noteikumiem Nr.76 „Kārtība, kādā ar nekustamā īpašuma nodokli neapliek zemi, kuru aizņem atjaunotās vai ieaudzētās meža audzes”.

Jekaterina Blaua, MKPC Sēlijas nodaļa

BEBRUS VAR PIEMĀNĪT

Daudziem meža īpašniekiem raizes sagādā nelūgtie viesi – bebbri. Applūst mežs, izslīkuši un nokaltuši koki. Bebbri ir ļoti darbīgi un cilvēku nojauktos dambjus atjauno pāris dienu laikā. Dzirdēts, ka viens no labākajiem paņēmieniem ir rīkoties viltīgi, aizsprostā ievietojot cauruli.

Internetā atrodama arī pamācība. Aizsprostā paralēli zemei ierok pietiekami garu plastmasas vai cita materiāla cauruli, kuras diametrs nav mazāks par 10 cm. Brīvajam

caurules galam, kas atrodas aiz aizsprosta ūdenskrātuves pusē, jābūt vismaz pusotra metra garam. Ja būs īsāks, bebris to aizmūrēs ciet. Dambja otrā pusē, grāvja lejtecē, caurules gala garumam nav nozīmes, tas var būt īsāks, jo dambja sausajā pusē bebris remontdarbus neveic. Cauruli ierok tādā dziļumā, kādā gribat noturēt ūdens līmeni ūdenskrātuvē. Izskatās, ka caurule būtu izdūrusies cauri aizsprostam. Ūdens iztek pa cauruli, un bebra dīķī līmenis krītas, bebris

ir neapmierināts un satraucies. Dzīvnieks čakli strādā, lai aizblīvētu visas spraugas, taču bez panākumiem, rezultātā ir cerība, ka dzīvnieks sapratīs, ka kaut kas nav kārtībā un pametīs šo vietu.

Speciālisti apstiprina, ka lielāko daļu bebru šādi var piemānīt, jo bebris nespēj atrast iemeslu, kāpēc pazūd ūdens, un tie pārceļas dzīvot citur. Tomēr reizēm gadās arī gudri dzīvnieki, kuri saprot, ka vainīga ir caurule, un to aizlipina.

MEŽA SKUDRAS NODERĪGAS MEŽAM UN CILVĒKIEM

Vieni no mežā biežāk sastopamajiem iemītņiekiem ir rūsganās meža skudras. Tās dzīvo skudru pūžņos un veido augsti organizētu sabiedrību.

Skudru ģimene ir ilggadīga sabiedrība, kas sastāv no attīstībā esošiem īpatņiem (olas, kāpuri, kūniņas), pieaugušiem īpatņiem (tēviņi un mātītes) un bezdzimuma darba skudrām. Skudru pūznī valda monarhija. Katrā ligzdā ir viena karaliene, kas dēj olas. Strādnieki un sargi ir neatīstījušās mātītes. Tie vāc barību, aprūpē skudru oliņas un kāpurus, kā arī sargā ligzdu. Sargi stāv pie ligzdas ieejām un sargā to. Daļa strādnieku aizvāc atkritumus un atver ejas, lai vēdinātu ligzdu.

Skudru vairošanās un izplatība notiek vienu reizi gadā. Skudras sazinās savā starpā ar feromonu palīdzību. Skudras izmanto feromonus ne tikai, lai iezīmētu ceļu. Traumēta skudra izdala trauksmes feromonu, kas pievilina citas skudras no attāluma un liek tiem uzbrukt pretiniekam.

Skudru ģimenes eksistē diezgan ilgu laiku. Karaliene dzīvo līdz 20 gadiem, darbinieki var dzīvot līdz 1–3 gadiem, bet tēviņi savukārt dzīvo pavisam nedaudz, tikai dažas nedēļas. Vecā pūznī var dzīvot līdz pat 380 000 indivīdu. Pūzni veido no sīkiem augu valsts gabaliņiem, skujām un līdzīga materiāla.

Iznīcina meža kaitēkļus

Rūsganās meža skudras iznīcina dažādus meža kaitēkļus, piemēram, priežu skujgrauzējus: priežu pūcīti, priežu sprīžmeti, priežu vērpēju, iedzelteno priežu zāglapseni, priežu tīklapseņu pirmā un otrā vecuma kāpurus un rūsganās priežu zāglapsenes kāpurus pirms iekūpošanās. Skudras neiznīcina smecerniekus un mizgrauzus. Skudras izmantojamās priežu audžu profilaktiskajai aizsardzībai sila un mētrāja tipā visā Latvijas teritorijā.

Skudru aizsargātās mežu platības ir nodrošinātas pret kaitēkļu masveida savairošanos, līdz ar to mežam tiek nodrošināts normāls ikgadējs pieaugums. Ar skudru ieviešanu skuju graužēju kaitēkļu potenciāli apdraudētās audzēs no šīm platībām var iegūt papildu pieaugumu un līdzekļu ietaupījumu uz kaitēkļu apkarošanas rēķi-

na. Skudru ieviešana ir lēta un efektīva, tāpat rentabla meža aizsardzības metode. Mežsargi postījumus mežā var novērst, pūzni iežogojot, bet dziļnu postījumus iespējams ierobežot, uzklājot uz skudru pūžņiem dažus paaugas egļu zarus.

Noderīgas cilvēkiem

Skudras savus arhitektūras šedevrus – pūžņus mežā parasti būvē koku dienvidu

pusē, pēc tā var arī orientēties, ja esat apmaldījies.

Skudras savu māju ceļ tieši āderu krustpunktos, bet takas – uz ūdens dzīslām, tāpēc, ja paskatās, var redzēt, ka tās iemītas teju divu centimetru dziļumā. Tas var noderēt āderu meklēšanas un treniņu procesā.

Meža skudras ir visai neiecietīgas pret citām skudru sugām un aktīvi aizstāv savu pūzni un teritoriju. Cīņās skudras ir apmēram 5–10 reizes lielākas nekā parastās skudras, un viņām ir lieli āķi spīļu vietā, pa kuriem iznāk inde, kas apdullina citas skudras uz pāris stundām.

Dzirdēts, ka skudras var izmantot ārstniecības nolūkos, roku uz mirkli ieliekot skudru pūznī. Skudras atrod un iedarbojas uz aktīvajiem punktiem. Izsenis medicīnā lieto skudru spirtu kā efektīvu tautas medicīnas līdzekli pret locītavu un muskuļu sāpēm, saaukstēšanos un reimatismu.

Meža skudras pie mums tiek uzskatītas par derīgiem un vēlamiem kukaiņiem. Nevēlamas ir tās skudru sugas, kas ieviešas cilvēku mājokļos, bojā produktus, pastiprināti aprūpē laputis u.c. Par to iznīcināšanu pieejama plaša informācija internetā.

Meža skudru dzīvi vairāk pētījis Latvijas Dabas muzeja entomologs Jānis Dreimanis.

Rakstā izmantots referāts „Skudras un mežsaimniecība” (raksti.daba.lv/referāti/2001./JDreimanis).

Par skudru dzīvi sīkāk var uzzināt interesantā bukletā „Meža skudras Rudes dzīvē” (www.mezagidi.lv sadaļā Publikācijas).

FAKTI PAR SKUDRĀM

Lielā skudru pūznī mīt daudzi desmiti tūkstošu skudru. Pūznis, ja to neizposta, ar katru gadu palielinās. Tuvojoties ziemai, skudras aiztaisa visas ejas un ielien dziļi pūznī. Te tās saķeras lielā kamolā un sastingušas pārziemo.

Skudras kožot izšļāc kodīgu šķidrumu – skudrskābi, tādēļ āda sūrst un niez. Skābi izšļāc ar vēderiņa galu, tāpēc skudra, kas kož, pieliec vēderiņu pie galvas – tuvāk žokļiem.

Skudras nav izvēlīgas barības ziņā – tās pārtiek gan no augu valsts barības: graudiem, augļu mīkstuma, – gan no gliemežiem, kailgliemežiem, kukaiņiem un kritušiem dzīvniekiem.

Skudras cilvēkam ir noderīgas, jo iznīcina daudz kukaiņu – meža kaitēkļu.

Mātīte parasti dzīvo dziļi pūznī, un visa tās dzīve paiet, dējot oliņas.

skudrass.blogspot.com

MEDNIEKIEM SĀKAS MEŽA BURVĪBA

Citam pirmā skolasdiena, bet medniekiem sākas meža burvība – bauro brieži. Sākot ar 1. septembri, sākas varenāko Latvijas pārnadžu – staltbriežu – medību sezona. Staltbriežiem ir sācies riests – par to liecina koncerts, ko varam klausīties mežā un izbaudīt tā burvību.

Brieži bauro un riesta laikā kļūst daudz neuzmanīgāki, agresīvāki un pārgalvīgi. It sevišķi tie ir jaunie bullēni, kuriem šis ir pirmais riests, un, visticamāk, viņi šogad to vēros no malas, bet jau nākamajā gadā paši piedalīsies, uzsākot cīņu par dāmām. Tieši tas ir mērķis – sapulcināt ap sevi staltbriežu govus. Šis laiks medniekiem ir kaut kas īpašs, sākoties *baurim*, katra mednieka sirds iepukstas straujāk.

Kad mežā iestājas krēsla un satumst, briedis baurojot atklāj savu atrašanās vietu, pēc šīs varenās dziesmas iespējams noteikt, vai mežā bauro viens vai varbūt vairāki bulli, vai notiek cīņa par govīm, vai varbūt bullis jau savu harēmu ir savācis. Dažkārt šī cīņa par varu notiek uz dzīvību un nāvi. Tomēr katrs bullis ir cienīgs pretinieks medniekam – pat pārgalvīgie jaunie bullēni spēj apmānīt mednieku un pārspēt meistarībā viens un divi.

Bullu medības ir aizraujošas, un medniekiem ir dažādi paņēmieni, no kuriem visvienkāršākais ir sēdēt tornī un gaidīt, kad parādīsies bullis. Aizraujošāka ir pieešana baurojošam bullim – mednieks var pietuvoties bullim, pētīt viņa uzvedību, novērtēt trofeju. Tomēr pieiet

bullim ir ļoti grūti, ja viņu uzmana govju bars, bet, ja bullis vēl ir viens, tad ir lielāka iespēja pietuvoties tik tuvu, ka iespējams dzirdēt viņa elsošanu un kā baurojot vibrē bulla balss.

Medīt selektīvi

Dienā, kad saule uzlēkusi, bulli dodas atpūsties, tāpēc uz *bauru* jādodas vakarā vai agri no rīta. Nomedīt bulli – tas ir liels gods, un, lai to paveiktu, ir nepieciešama pieredze un

veiksme. Svarīgi ir pareizi medīt bullus, izvērtēt, kāda ir trofeja. Ja nākotnē vēlamies nomedīt zelta medaļas cienīgu trofejas īpašnieku, šobrīd varbūt vajadzētu pasaudzēt perspektīvos bullus un selektīvi medīt bullus – ar vājāk attīstītiem ragiem, dūrējus, bullus, kuriem ragu galos ir spēle. Bet jāsaprot, ka katrs mednieks pats ir tiesīgs izvērtēt, kādu trofeju vēlas iegūt.

Novēlu katram paspēt izbaudīt *baura* maģiju! Arī nemedniekiem tā ir iespēja gūt jaunas emocijas, dabas mīļotājiem tā ir kā došanās uz rudens koncertu. Medniekiem – medīsim ar prātu, divreiz izvērtējot, pirms šaut. Šaujiet garām!

Atgādinājums – no 1.oktobra sākas dzinējmedības!

Medības ar dzinējiem vai traucēšanu ir atļautas no saullēkta līdz saulrietam no 1. oktobra līdz 31. martam, bet mežacūku dzinējmedības – līdz 31. janvārim.

Meža īpašnieki un mednieki, būsīm saprotoši un atsaucīgi!

Aicinājums: ja savā īpašumā uz autoceļiem vai kaut kur citur pamānāt klaiņojot šķirnes medību suni, kas medību laikā apzīmēts ar spilgtas krāsas elementu, paziņojiet tuvējiem mednieku kolektīviem vai vietējam vetārstam, lai uzticamie mednieki atrastu savas mājas.

Zane Baltaiskalna
ar savu uzticamo
medību kompanjonu
Grafu

ELEKTRONISKI PIEEJAMA ROKASGRĀMATA „KAS JĀZINA MEŽA ĪPAŠNIEKAM”

Rokasgrāmata meža īpašniekiem tapusi ar biedrības „Meža īpašnieku kooperācijas atbalsta centrs” iniciatīvu Eiropas Komisijas (EK) Mūžizglītības programmas Erasmus+ Stratēģisko partnerību apakšprogrammas projekta „Network for Educated European Forest Owners” (EFO) ietvaros.

Vadošais partneris projektā ir biedrība „Meža īpašnieku kooperācijas atbalsta centrs” sadarbībā ar Latvijas Valsts mežzinātnes institūtu „Silava”, Tehnisko zinātņu universitāti (Jīveskila, Somija), biedrību „Privāto mežu centrs” (Igaunija) un Slovēnijas mežsaimniecības institūtu.

Rokasgrāmatas tekstu un ilustrācijas izveidojis LVMI „Silava” autoru kolek-

tīvs. Rokasgrāmata ir veidota kā atbildes uz 40 jautājumiem.

„Lai arī mežsaimniecība ir samērā konservatīva nodarbe, pasaule ap mums strauji mainās. Uz papīra drukātu grāmatu un bukletu lasīšana pamazām aiziet pagātnē. To vietā nāk internets un elektroniskie saziņas līdzekļi. Taču šajos jaunajos formātos ir informācija un zināšanas, kas nepieciešamas ikvienam meža īpašniekam, lai gudri, zinoši un racionāli apsaimniekotu savu meža īpašumu,” – tā par grāmatas tapšanu saka Grigorijs Rozentāls, biedrības „Meža īpašnieku kooperācijas atbalsta centrs” valdes priekšsēdētājs.

Pilnu materiālu kā PDF failu var lejuplādēt biedrības mājas lapā www.mezsaimnieks.lv vai www.silava.lv

Informācija www.silava.lv

INTERNETA SUGU ENCIKLOPĒDIJA

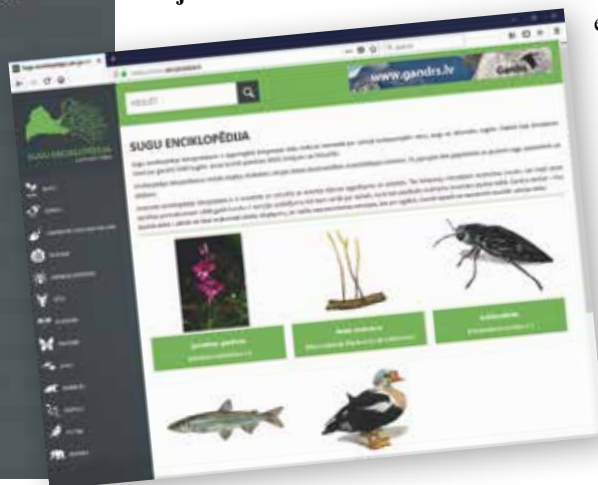
Sugu enciklopēdija latvijasdaba.lv ir apjomīgākā brīvpieejas datu krātuve internetā par Latvijā sastopamajām sēņu, augu, gliemju, zirnekļveidīgo, vēžu, kukaiņu, tauriņu un dzīvnieku sugām. Pašlaik tajā atrodamas ziņas par gandrīz 5500 sugām, ko ilustrē apmēram 8000 zīmējumi vai fotoattēli.

Enciklopēdija latvijasdaba.lv sniedz iespēju ielūkoties Latvijas dabas daudzveidības visdažādākajos tematos. Tā joprojām tiek papildināta ar jauniem sugu aprakstiem un attēliem.

Interneta enciklopēdija latvijasdaba.lv ir izveidota un uzturēta ar Askolda Kļaviņa ieguldījumu un atbalstu. Tās brīvpieejas lietotājiem nodrošina SIA „Gandrs”. Jau kopš savas darbības pirmās ākumiem 1989. gadā „Gandrs” ir izvirzījis uzstādījumu būt kaut kas vairāk par veikalu, kurā tiek

piedāvāts kvalitatīvs inventārs atpūtai dabā. „Gandra” devīzei: „Viss atpūtai dabā,” – atbilst ne tikai uzstādījums nodrošināt labāko ekipējumu, lai radītu neaizmirstamas emocijas, bet arī – izglītot, rosināt iepazīt un neaizmirst saudzēt Latvijas dabu.

Informācija no latvijasdaba.lv

LLKC MEŽA KONSULTĀCIJU PAKALPOJUMU CENTRS

Rīgas iela 34, Ozolnieki,
Ozolnieku pag.,
Ozolnieku nov. LV3018
Tālr. 63050477, fakss 63022264
e-pasts: mkpc@mkpc.llkc.lv
www.mkpc.llkc.lv

Vieta	Vārds, uzvārds	Tālrunis
Sigulda	Laila Šestakovska	28323647
Liepāja	Zane Baltaiskalna	20226697
Saldus	Maruta Pragulbicka	20222041
Krāslava	Jānis Dzalbs	26459513
Limbaži	Jānis Zvaigzne	28307178
Ludza	Ludvigs Karvelis	29411165
Madona	Mairita Bondare	28381176
Priekš	Astrīda Rudzīte	26410476
Rēzekne	Valda Meijere	28692818
Iecava	Agris Kauliņš	26498315
Aizkraukle	Jekaterīna Blaua	26534704
Jēkabpils	Jānis Sēlis	26465432
Jelgava	Ieva Doniņa	26352648
Dobeles	Ieva Doniņa	26352648
Gulbene	Ginta Ābelīte	26117578
Kuldīga	Valdis Usne	26438175
Talsi	Valdis Usne	26438175
Valmiera	Andris Vīrs	26108426
Apmācību centrs “Pakalniēši”	Danuta Kiopa	26141853

Izdevējs: SIA LLKC Meža konsultāciju un pakalpojumu centrs,
Izdevumu iespēšanai sagatavoja Sarmīte Grundšteine,
tālr. 63050477, mob. 29133563

Makets: Dzintars Melnis

Adrese: Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov. LV-3018